

Sinkó István

Az elemek apoteózisa

Molnár Sándor
kiállítása

Múcsarnok,
2022. IX. 30. – 2023. II. 5.

*Nem a tárgyat kell megfogalmazni, hanem a semmit.
Jól megfogalmazott szünet.
Isten ebben a semmiben él.*
Hamvas Béla: Unicornus

Molnár Sándor egy egész életprogramot fűzött fel a semmi megfogalmazására. Jól értsük: a semmi a minden. A Teljesség, az anyag és szellem egyesülése a formában – vagy akár azon kívül. Poétikusan szigorú életműve épp ennek a küzdelmes mindent akarásnak a lenyomata. Ennek tárgyasult formáit láthatjuk a Múcsarnok három középső termében festmények és plasztikák (szobrok, anyagtanulmányok) formájában.

A molnári életmű olyan program, melyet az alkotó következetesen – 1966 és 2016 között – alkotott meg a mestere, Hamvas Béla által adott cím szerint *Festőjógá*-nak nevezett szellemi, szakmai út alapján. Ötven év alatt készült el az a műegyüttes – egyetlen, hatalmas, ötételes szimfónia, passió és mise –, melynek darabjai külön-külön is remekművek, de együtt egy soha sehol a nyugati művészetben nem látható, szerves egységet képviselő tömbként jelennek meg. Elsősorban az elemek (Föld, Víz, Tűz, Kristály, Űresség) bemutatása, megdicsőítése a cél, másodsorban az anyag műként való felmutatása.

A kiállítás nyitófestménye a kis méretű és szinte az életmű ezen időszakában egyedülálló, figuratív *Hamvas-portré* mellett a *Sárkányölő* (1966). E gomolygó, erősen a Molnár által preferált École de Paris mesterei (Manessier, Corneille, Bazin) hatását mutató képfolyam már előre jelzi, hogy nincs megalkuvás, ebben a festészeti nyelvben nincs pótléka a színeknek. (Érdekes az összevetés a Molnárnál idősebb, európai iskolás mester, Lossonczy Tamás *Tisztító nagy vihar* című, 1961-ben festett gigantikus művével, annak formai és színbeli mozgalmasságával, motívumgazdagságával.)

A kiállítás első terme a Föld és Víz egymást elemésztő, egymással szinkronitásban lévő démoni műveit tartalmazza. A Föld-képek, melyekhez a *Sárkányölő* is tartozik – a földhözragadtságból a színeken keresztül való elemelkedés példázatai (*Sétáló szerelmespár*, *Táj figurákkal*). „A Föld: A természet, a teremtés gazdagsága” – írja a *Festészet útja* című könyvében Molnár Sándor. Ugyancsak itt olvashatjuk: „Az elemeket a festőjoga nem megsemmisíti, nem fölszámolja, hanem különböző műveleteknek veti alá, hogy a szennyezettségtől megtisztulva egyesülni tudjanak a hierarchikusan fölöttük lévő elemekkel.” A Víz-képek

↑
 MOLNÁR Sándor:
Tumo No. 9., 1990-
 1992, diptichon, olaj,
 vászon, 200×260 cm
 HUNGART © 2022

←
 MOLNÁR Sándor:
Sétáló szerelmespár,
 1975, olaj, vászon,
 200×130 cm
 HUNGART © 2022

(1975 és 1986 között) ebbe a megtisztítási folyamatba való belekerülést és áradást kívánják megmutatni. Bár a víz a fogalom, a színek a vörös, a barna és a kékes fehér játékában jelentkeznek (*Metamorfózis I. - Európa elrablása*). Ez a majdnem három és fél méter magas, több mint hat méter hosszú, farostlemezre és fémlapra olajjal festett vászonkép vagyis essemblage) olyan elemi erejű vízió, melyben szinte észre se vesszük a finom tintorettói festőiséget, a részletek gazdagságát. Lenyűgöz a forma, és elmerülünk Molnár grandiózus képfelvetésében.

A Tűz-képek lángnyelvei szinte mennyei érzéssel bírnak: rajtuk a tűz belső dinamikáját, a kénességet, a finom ropogást, az elemésztődést megelőző, a formák bomlását láttató átalakulást szemlélhetjük (*Tumo-sorozat*, 1990-1994). Az ezt követő két ciklus a Kristály és az Üresség (az életmű záróakkordja) a kiállításon egy vendégfállal elválasztva került bemutatásra – nyilvánvalóan a helyszűke miatt. A kristályképek zártsága, a kék geometriája, a csillogás, melyet nemcsak a fehér, de a szürke és kevéske vörös-narancs szín is megidéz, elementáris változás a korábbi művekhez képest. Itt mutatkozik meg Molnár zsenialitása s egyben ragaszkodása a Tervhez. A Kristályképek – a vendégfal túl oldalán – már a teljesség felé törekvés végső stádiumai. Üresség a vörösek és a sárgák-fehérek egymásba omlása, és üresség a híres fehér széria. Ez a *Sunjata*-sorozat csúcspontja. Sajnálatos, hogy ezt a néző csak némi beszorítottság árán élvezheti a fent említett okok miatt.

A molnári életmű részét képezik a plasztikai munkák, a bronzból, műbőrből, fából és egyéb anyagokból készült szobrok, vázlatok. Itt Molnár érzékibb, brutálisabb, az ősi kultúrákhoz és a középkorhoz visszanyúló érdeklődése jelenik meg. A teljes életműből már csak a nagy sorozatokhoz készített akvarellek és rajzok hiányoznak, de az majd remélhetőleg egy még teljesebb bemutatáskor kerülnek a falakra.

Molnár Sándor lezárult életműve így is teljes fényében ragyog a Műcsarnokban, ahová halálában újra, immáron harmadszor térhetett vissza. A fontos kiállításhoz rendkívül gazdag, Sulyok Miklós kurátori alaposágát dicsérő, a teljes kiállítási anyagot bemutató katalógus is született, amelyet kis esszék, rövid tanulmányok (Szegő György, Buji Ferenc, Kelényi Béla, Lajta Gábor és Sulyok Miklós) tesznek még gazdagabbá, mely így a 2021-es, magánkiadású album kiegészítőjeként is felfogható.

Molnár Sándor senkihez sem mérhető és hasonlítható, lezárult, ám mégis lélegző életműve talán legjobban Weöres Sándornak *A teljesség felé* című könyvéből vett soraival írható le: „Van valami, mely változatlan. Mindennek lényege ez a változatlan. Ha minden esetlegestől mentesülök: nem marad belőlem más, csak a változatlan.”